

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA—JURISPRUDENȚA—LEGISLAȚIUNE—ECONOMIE POLITICĂ—FINANȚE—SOCIOLOGIE

FONDATOR:
ION S. CODREANU
Avocat

DIRECTOR:
DEM. I. DOBRESCU
Primarul Municipiului București

COMITETUL DE REDACȚIE:

Traian Alexandrescu, Decanul Baroului de Ilfov; **Alexandru Cerban**, Profesor Universitar, Avocat; **Iosef G. Cohen**, Consilier la Consiliul Legislativ, Avocat; **Gr. Conduratu**, Avocat; **N. Jac Constantinescu**, Președinte la C. de Apel București; **E. Cristoforeanu**, Dr. în Drept dela Roma, Avocat; **René Demogue**, Profesor la Facultatea de Drept din Paris; **Vintilă Dongoroz**, Conferențiar universitar, Membru în Consiliul de disciplină al Baroului Ilfov; **D. Gălășescu-Pyk**, Profesor Universitar, Avocat; **Alfred Juvara**, Profesor Universitar, Avocat; **Ștefan Laday**, Președinte la Consiliul legislativ; **I. Gr. Perieșeanu**, Directorul Bibliotecii Marilor Procese, Avocat; **Emil Stan Rappaport**, Consilier la Curtea de Casație din Varșovia; **C. Sipsom**, Profesor Universitar; **C. A. Stoeanovici**, Conf. univ., Membru al Consiliului Legislativ; **Gr. L. Trancu-Iași**, fost Ministru, Avocat; **Petre Vasilescu**, Profesor Universitar; **Al. Velescu**, Dr. în Drept, Avocat, **Albert Vahl**, Profesor la Facultatea de Drept din Paris.

SECRETAR DE REDACȚIE:

E. C. Decusară, Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticeii Judiciare

S U M A R

— *Solemnitatea de la Consiliul Legislativ. Darea de seamă a activității sale*, de Alex. Gane, Primul președinte al aceluși Consiliu;
— *Legea avocaților și situația stagiarelor*, de avocatul Elias Grunberg, cu o *Notă* de Traian Alexandrescu, Decanul Baroului Ilfov;

JURISPRUDENȚA.

— *Înalta Curte de Casație și Justiție s. I: Preotul C. Bri-ceag cu C. Vâlceanu și alții* (Adopție. Încuviințarea ei de judecătoria domiciliului adoptatului. Valabilitate. Art. 50 l. j. o. și 319, 320 și 323 cod. civil);

— *Idem s. II: Moise Orestes cu George Teodor* (Și Curtea cu jurați are dreptul de a respinge amânarea cerută de acuzat din cauza lipsei unora din martori);

— *Curtea de Casație franceză ch. de Req. și Trib. civil Seine I: Tessonier cu Teulé* (Informațiuni comerciale. Gratuitate. Greșală imputabilă. Responsabilitate), cu o *Notă* de avocatul Benedict Bernstein.

SOLEMNITATEA DE LA CONSILIUL LEGISLATIV

Darea de seamă a activității sale

Domnule Președinte al Consiliului de Miniștri,
Domnilor Miniștri,
Domnilor,

Consiliul Legislativ a luat încă dela începutul înființării sale, bunul obicei de a încheia în fiecare an în o ședință solemnă bilanțul activității anului trecut. De data aceasta solemnitatea ia un caracter deosebit prin prezența d-lui Președinte al Consiliului de Miniștri, a înalților demnitari ai Statului și prin faptul că pentru întâia oară se desfășoară într'un cadru demn de o instituțiune de importanța Consiliului Legislativ, căci e însăși casa marelui om de Stat și ilustru avocat Take Ionescu.

Fugit irreparabile tempus !

Șase ani au trecut dela înființarea Consiliului Legislativ, șase ani desigur puțini în existența unei instituțiuni ca să-și poată afirma toată puterea sa de viață, dar totuși destul ca să putem trage concluzii pentru viitorul ei.

Cei mai mulți dintre noi care facem parte din acest Consiliu au pus umărul chiar dela înființare, când nu aveam aproape nimic, nici local, nici personal, nici birouri, nici o carte în rafturile bibliotecii și mai presus de toate, nici experiența necesară.

Și greutatea începutului era cu atât mai mare, cu cât multe și variate sunt câmpurile de activitate ce ni le impune legea noastră organică.

În primul loc, Consiliul Legislativ, este organul chemat de Constituțiune să-și dea avizul asupra tuturor proiectelor de legi propuse de guvern sau din inițiativă parlamentară, înainte de a trece prin focul discuțiilor și votului Corpurilor Legiuitoare.

Sarcină cu deosebire împovărătoare cu cât în cursul sesiunilor parlamentare, Consiliul are obligațiunea de a funcționa cu aceeași înfrigurată activitate ca și puterea legiuitoare, fiindcă orice întârziere ar ține în loc însăși lucrările parlamentului.

E destul să arăt că dela înființare, Consiliul Legislativ a dat un total de 1474 avize, și că au fost zile ca acele din 16 Martie 1931 ca să nu mă refer decât la acest din urmă an, când au intrat 10 proiecte, la 21 și 23 Martie câte 9 proiecte, la 26 Iunie 10 proiecte, la 10 Iulie 17 proiecte, și au eșit la 27 Martie 13 proiecte, la 27 Iunie 11 proiecte, la 10 Iulie 12 proiecte și la 15 Iulie 15 proiecte dela Consiliu, toate evident cu caracter urgent, ca să

ne dăm seama de munca intensă, ce se desfășoară aici.

Dar sarcină în acelaș timp delicată și plină de răspundere, căci cel mai neînsemnat proiect de lege încă cere studii amănunțite, cercetarea legilor cu care el poate veni în atingere, tranșarea chestiunilor ce le poate ridca, o înlănțuire firească a tuturor dispozițiilor sale, un stil propriu concis, pe înțelesul tuturor pentru că legea nu-i făcută numai pentru juriști. Legea e presupusă cunoscută de toți, deci toți trebuie să poată citi în ea, ca într-o carte deschisă.

În acelaș timp însă Consiliul Legislativ, are obligațiunea de a revizui și toate cele 5 coduri judecătorești a celor patru părți din țara românească astăzi reunite în vederea unei unificări legislative.

Cum și-a îndeplinit Consiliul misiunea sa?

În ce privește prima și principala sa îndatorire, constat că au intrat la Consiliu, în cursul anului 1931, un număr de 333 proiecte de legi și 60 proiecte de regulamente care s'au repartizat după competența specială a celor trei secțiuni astfel:

Secțiunea I-a de drept public, 204 proiecte de legi și regulamente.

Secțiunea II-a de drept privat, 36 de proiecte de legi și regulamente;

Secțiunea III-a de legislație socială, economică și financiară, 153 de proiecte de legi și regulamente.

În examinarea tuturor acestor proiecte, cea mai esențială dintre datorii, este aceea de a le pune de acord cu legile existente și desigur mai presus de toate, cu Constituțiunea țării, polul magnetic către care se îndreaptă toate legile noastre.

În îndeplinirea acestei misiuni, Consiliul Legislativ are un rol preventiv, căci el caută să evite proiectului consecințele unei legi neconstituționale ce i-ar atinge ca o boală incurabilă însuși principiul vieții.

Atrăgând atențiunea parlamentului, evităm astfel cenzura Curții de Casație, când proiectul ar deveni lege.

Pot cită în acest scop foarte numeroase avize, vreo 218, date de Consiliu încă dela înființarea lui, prin care am atras atențiunea inițiatorilor lezei asupra păcatului de neconstituționalitate.

Unele din aceste avize au avut darul de a determina modificarea proiectelor trimise Consiliului.

Astfel au fost modificate până azi un număr de 83 proiecte din care citez printre cele din urmă:

— Proiectul pentru organizarea învățământului superior.

— Proiectul pentru valorificarea produselor agricole.

— Proiectul de lege pentru încurajarea construcțiilor.

— Proiectul de lege pentru crearea fondului național al aviației.

— Proiectul de lege pentru modificarea unor dispozițiuni din legea asigurărilor sociale, etc. etc.

Un număr de alte 44 proiecte de legi sau regulamente, față cu avizul de neconstituționalitate a Consiliului nu au mai devenit legi sau regulamente.

Citez printre ele mai recente:

— Proiectul de lege asupra învățământului teologic din 1930.

— Proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor articole din legea de organizare a administrațiunii Municipiului București din 1930.

— Proiectul de lege pentru modificarea unor articole din legea de organizare a poliției generale a Statului din 1930.

— Proiectul de lege pentru inalienabilitatea loturilor sătești din 1931.

— Proiectul de lege pentru unificarea asigurărilor sociale.

— Proiectul de lege pentru monopolul stupefiantelor.

— Proiectul de lege pentru organizarea corpului de contabili, etc. etc.

Iar când s'a întâmplat ca să se treacă peste avizul nostru, proiectul transformat în lege a avut soarta ce i-o prevedeam.

Așa a fost cu proiectul de lege a monopolului de gaz metan din 1931, pe care Curtea de Casație l'a declarat neconstituțional prin decizia sa din 10 Octombrie 1930.

În examinarea tuturor acestor proiecte de legi, Consiliul Legislativ are și rolul de a cerceta tehnica legislativă și juridică care trebuie observată și fără de care, proiectul nu numai că ar prezenta lacune ce nu pot fi reparate decât prin modificări ulterioare, dar ar putea veni în conflict cu alte legi existente, ceea ce ar pune la grea cumpănă dreapta judecată.

Pot cită în acest sens un însemnat număr de proiecte de legi din cursul anului trecut care au fost complet refăcute sau amendate în urma avizelor sau sugestiunilor prealabile ale Consiliului Legislativ după care s'au întocmit noi proiecte.

Astfel este proiectul pentru constituirea bunului de familie care nu a mai putut fi înfățișat parlamentului, fără a fi fost cu desăvârșire modificat și pus în armonie, potrivit avizului nostru.

— De asemenea proiectul menit să acorde cambiilor titlu executoriu, proiectul asupra înființării Camerelor de arbitri, proiectul de modificare a legii agrare, acel de inalienabilitate a loturilor de case sătești.

— Proiectul de lege pentru modificarea lezei de exploatare a serviciilor de cărașie publică pe drumuri prin vehicule cu tracțiune mecanică.

— Proiectul pentru modificarea lezei de valorificare a produselor agricole.

— Proiectul de modificare a legii de organizare a Curții de Conturi.

— Proiectul pentru apărarea liniștei publice.

— Proiectul pentru loteria de Stat.

— Proiectul autonomiei universitare în special în ce privește universitățile minoritare.

Toate aceste exemple citate din fugă, dar care pot fi ușor dovedite cu întreaga noastră arhivă, arată cât de important este rolul acestei instituții, menite să ajute parlamentul, pentru a evita legi confuze, legi neaplicabile, legi care pot încurca dreapta judecată sau da loc la procese și șicane.

Dacă e adevărat, precum am arătat că în nenumărate rânduri s'a ținut seama de avizele Consiliului, nu e mai puțin însă necesar că atunci când ele sunt lăsate la o parte, încă ar trebui să se cunoască motivul acestei nesocotiri, cel puțin în părțile principale ale avizelor noastre.

Constituțiunea făcând obligatorie consultarea Consiliului, avizul său nu poate fi considerat ca o simplă formalitate.

De câte ori dar el este înlăturat, ar fi de dorit ca raportorul legii în parlament să arate și motivele pentru care Comisiunea legislativă a primit sau nu avizul nostru.

Numai așa parlamentul în cunoștință de cauză s'ar putea pronunța între cele două păreri, numai așa și noi vom fi în măsură să cunoaștem părerea hotărâtă și hotărâtoare a Corpurilor Legiuitoare.

Și ar mai fi necesar în special în ce privește votarea codurilor judecătorești, ca orice amendare sau modificare a unui text de lege să fie în prealabil supusă Consiliului spre o mai sigură adaptare, căci cea mai mică schimbare are aproape în totdeauna repercusiunile cele mai neașteptate, în nenumăratele articole ce compun un întreg cod, articole care se leagă între ele ca și verigele unui lanț.

Iar dacă îmi este permis să mai exprim încă o dorință, ar fi aceia de a îndemna pe inițiatorii legii, puterea legiuitoare sau cea executivă, ca proiectele de legi cele mai importante, să fie elaborate în sânul însuși al Consiliului.

În acest mod inițiatorii legii nu ar avea decât de câștigat. Luând contact direct cu Consiliul, ei ne-ar arăta intențiunea, scopul și concepția legii, așa că proiectul va fi mult mai temeinic studiat și fără de îndoială mai bine redactat.

Pe de altă parte, Consiliul nu va mai avea nevoie să formuleze avize... adesea ori supărătoare ca orice critică, fiindcă ar fi propriile sale proiecte, și ceeace nu-i de despreț azi mai ales, s'ar face și o simțitoare economie, fiindcă s'ar înlătura numeroasele comisiuni de tehnicieni care în general nu cunosc decât legile Ministerului unde lucrează.

Cu chipul acesta s'ar evita desigur și proiectele elaborate de diferite ministere având același obiect, dar cu dispozițiuni deosebite, cum s'a întâmplat cu un recent proiect de modificare a unui articol din

legea pentru unificarea contribuțiilor directe a Ministerului de finanțe și un proiect al Ministerului muncii referitor la încurajarea construcțiilor în care, ca să nu citez decât unele nepotriviri, după proiectul Ministerului muncii, scutirea de impozit pe clădiri avea un caracter excepțional și provizoriu, pe când celălalt proiect îi da din contra un caracter permanent.

Mai mult încă în proiectul Ministerului muncii clădirile noi se bucurau de o scutire totală de impozite pe termen de 15 ani și de 50% pe alți 5 ani, cel de al doilea proiect al Ministerului de finanțe aceleași clădiri erau scutite integral numai pe 10 ani, pe alți 5 ani de 75% și în fine pe alți 5 ani de 50%.

Și ambele aceste proiecte ne-au fost trimise pentru aviz aproape în același timp în cursul lunii Iunie 1931.

* * *

Cea de a doua mare sarcină a revizuirii în vederea unei unificări generale, a celor 5 coduri judecătorești, legea noastră organică a dat-o în competența a două din cele trei secțiuni ale Consiliului Legislativ.

Codurile de drept public, secțiunii I-a de sub președinția d-lui I. Ionescu-Dolj, iar *codurile de drept privat*, secțiunii a II-a de sub președinția d-lui Ștefan Laday, ambele secțiuni compuse din câte 5 consilieri cu referenții respectivi.

S'au suprimat astfel prin crearea Consiliului Legislativ cele 5 comisiuni cari lucrau la Ministerul de Justiție compuse din peste 150 de membri, căci numărul lor era nelimitat.

Moștenirea ce-am cules-o ca orice lucrare făcută de prea mulți și în prea numeroase comisiuni fără coeziune, a fost prea neînsemnată ca să nu fim nevoiți să o pornim dela capăt.

Prima noastră grijă pentru a păstra unitatea și armonia care trebuie să existe între toate aceste coduri, a fost aceea de a ataca întreaga operă de revizuire pe toate fronturile de odată, grăbiți mai ales de a pregăti o lucrare pe care aveam conștiința că o cere toată suflarea românească.

Lucrarea imensă, de greutatea căreia, cum am mai spus și altă dată, nu ne-am dat bine seama când am primit-o, dar care cu răbdare, muncă și perseverență o vom duce la un bun sfârșit.

De la început a trebuit să ne punem întrebarea firească cum vom face revizuirea acestor 5 coduri.

Și dela început a trebuit să înlăturăm problema unei simple unificări prin extinderea sau chiar complectarea codurilor în ființă, fiindcă nici unul nu mai răspundea nevoilor vremurilor de azi.

Însuși codul Napoleon, acel monument neperitor pe care noi din vechiul regat l'am primit și asimilat așa de ușor la 1864, grație doctrinei și jurisprudenței care-l adaptează nevoilor actuale, s'a transformat pot zice, într'un cod jurisprudențial care trebuie, prin

urmare întovărășit de o întreagă bibliotecă de jurisprudență și comentatori ca să poată fi azi înțeles și aplicat.

Dacă am fi extins aceste coduri în forma lor actuală, am extinde nu numai litera legii ci și toate aceste instituțiuni și norme care s'au creat în afară și pe deasupra textelor.

Aceeași imposibilitate ar fi fost dacă ne-am fi mărginit să adoptăm și să închegăm într'un cod vechiu, instituțiuni noi sau superioare ce le-am fi găsit în vreunul din celelalte coduri ale provinciilor reunite.

Căci un cod e un organism unitar în care diferitele reguli și instituțiuni se sprijină una pe alta, complexându-se reciproc și în care principiile de drept îndeplinesc funcțiunea arterelor cari nutresc și dau viață întregului organism juridic.

Și de aceea conștienți de toate aceste greutăți, am pornit pe calea cea mare a unei revizui complete așa cum de altfel o voește și Constituțiunea, cum o cer nevoile noastre actuale, și încă un alt factor de care se cuvine să ținem întotdeauna seamă, spiritul de conciliere a tuturor intereselor în cauză, dacă voim ca unificarea legislativă să fie și o închegare sufletească.

Suntem de altfel în deplin acord cu însăși comisiunile ce au lucrat până în 1925, la unificarea legislativă, căci în procesul ei verbal din 13 Nov. 1920, semnat de cei mai autorizați reprezentanți ai magistraturii, universității și baroului, d-nii Corneliu Manolescu-Râmniceanu, Buzdugan, Oscar Nicolescu, Petre Missir, Mișu Antonescu, S. Rosenthal și alții, se spune categoric că extinderea codurilor nu se poate face decât *printr'o revizuire generală*.

Fără îndoială că o asemenea revizuire nu se poate face nici în cadrul îngust în care au fost construite codurile noastre, căci sunt teorii, sisteme, instituțiuni noi, care introduse în cod, fatal sfârșimă și schimbă structura vechilor legiuri.

Nu mai putem astăzi repeta cu noile coduri ceea ce s'a făcut la 1900 cu codul de procedură civilă de exemplu, când pentru a nu-i schimba numerotația, deși unele modificări erau esențiale, s'au introdus articole cu numere în dublu, iar celor suprimate li s'au păstrat numerotația figurând în cod ca articole moarte.

Deprinși se vede ca dascălul care nu știa să citească decât pe ciaslovul său, simțim o repulsiune naturală ca la bătrânețe să mânuim un cod nou în care ne temem să nu rătăcim.

Să lășăm însă de o parte aceste sentimente egoiste și să ne gândim că un bun cod nu se face pentru o singură generație și mai ales că o jumătate din țară nu cunoaște codurile vechiului regat.

Să nu invocăm în ceea ce privește codurile actuale nici spiritul unei tradițiuni juridice care nu există.

Cu toții avem de o potrivă cultul tradițiunii și

datinelor noastre, căci tradiția poporului cași datinele sale, sunt legătura tainică care ne unește cu pământul țării, sunt cărțile de noblețe care stabilesc origina unui popor.

Dar unde-i oare tradițiunea juridică când ne întoarcem privirea spre codurile noastre?

Codul civil din 1864 nu-i decât codul Napoleon din 1804 care și el e o sinteză a vechiului drept francez așa cum a fost aplicat în veacul al XVIII-lea.

Procedura noastră civilă din 1865 nu e decât o ediție revăzută a ordonanței lui Ludovic al XIV-lea din 1667, introdusă la noi prin mijlocirea procedurii franceze din 1806, în forma ce i-a dat-o mai în urmă codul cantonului genevez.

Codul penal din 1864 nu-i decât o copie fidelă a codului penal francez din 1810.

Codul nostru comercial nu-i decât tot o copie fidelă a codului italian din 1882.

Toate aceste legiuri care ne-au servit odată de model, în însăși țările lor de origină sunt supuse unor largi revizui.

Astfel în Franța pentru codul civil ele au început încă din anul 1904. Iar comisiunea franco-italiană instituită în anul 1918 a propus la 1927 un proiect comun asupra obligațiunilor și contractelor.

În ce privește legiurile penale, la propunerea profesorului Roux, Ministerul de justiție francez la 1930 a dispus revizuirea generală a codului și procedurii penale.

În Italia revizuirea totală a codului civil a fost ordonată prin legea din 30 Dec. 1923, iar pentru codul comercial s'au propus până acuma două proiecte de revizuire, unul la 1922 lucrat de o comisiune sub preșidenția lui Vivanti și altul la 1925 sub preșidenția lui D'Amelio care încă până astăzi nu au fost transformate în lege.

Când în însăși țările dela care am împrumutat legiurile noastre s'a simțit nevoia revizuirii codurilor lor, pentru a elabora noi modeluri de legislație după necesitățile actuale, numai noi să păstrăm neatinse ca niște moaște sfinte, legiurile vechiului regat, ba încă să le extindem așa cum sunt, în provinciile românești ce nu le-au cunoscut nici odată?

O extindere chiar provizorie, cum o admit și unele din instanțele noastre judecătorești, încă nu poate fi o bună soluție, pentru că oricât de grea pentru judecători ar fi aplicarea unor legiuri ce nu le cunosc, să ne gândim însă mai ales la justițiabili, adică la atâtea milioane de locuitori cari i-am supune pentru un timp relativ scurt, la o dublă schimbare generală de legislație, nesocotind în primul loc funcțiunea conservatoare a dreptului, iar pe de altă parte sdruncinând cu nesiguranță interesele particularilor, în special în ce privește gingașa problemă a ne-retroactivității legilor.

Iar dacă privim procesul de unificare legislativă cum se urmărește în statele successorale ale monar-

hiei Habsburgice, constatăm că nici unul nu a procedat la extinderea codurilor locale, cu singura excepție a codului de procedură civilă austriac în Cehoslovacia.

De ce? Fiindcă timpul care nivelează toate asperitățile, și-a exersat și aici acțiunea sa de deformare și distrugere a vechilor legiuri, iar unificarea întotdeauna și pretutindeni este socotită ca un privilegiu de a primi sistemul legislativ prin eliminarea textelor moarte, împlinirea lacunelor, elucidarea dispozițiilor obscure, cristalizarea în forme legislative a dreptului jurisprudențial și doctrinar prin introducerea reformelor pe care le cere spiritul vremii.

Dar totuși Domnilor, oricare ar fi reformele ce facem și cadrul nou în care le vom introduce, ceea ce vă pot încredința este, că tot vechiul cod Napoleon rămâne farul conducător, modelul neîntrecut pe care-l avem veșnic înaintea ochilor și către care se îndreaptă mintea și sufletul nostru, pentru că el oglindește caracterul unei rase comune cu superioritatea ei necontestată și poate cu micile ei defecte, cari ne sunt încă dragi, fiindcă sunt ale noastre. Ținem însă neapărat seama și de trecutul nostru juridic, pentru că un cod nu poate fi decât expresiunea vieții unui popor.

* * *

Acum vine însă o altă întrebare care desigur este în gândul Dvs. tuturor.

Când vom vedea oare cu ochii opera Dvs. de revizuire?

La această întrebare cam indiscretă eri, răspunsul meu astăzi e ușor, fiindcă răspund însăși lucrările acestui Consiliu.

Secțiunea I de drept public care a publicat sunt acum trei ani, proiectul codului penal îi dă astăzi formă definitivă pentru ca împeună cu *proiectul codului de procedură penală*, de asemenea terminat, să poată fi supus cât mai neîntârziat desbaterilor Corpurilor Legiuitoare, așa că până la sfârșitul acestui an chiar, unificarea legiurilor penale va putea fi un fapt împlinit.

Secțiunea II-a a acestui Consiliu, în legiurile de drept privat la rândul ei, încă de acum un an a publicat un *ante-proiect de cod comerțului*, după care luând în cercetare toate observațiile făcute, a revizuit din nou întreaga materie, așa că până la sfârșitul lunii Martie al anului curent, proiectul definitiv al codului nostru de comerț va fi și el elaborat.

De asemeni a terminat un proiect asupra *titlurilor de credit, cambie și cek*.

Ante-proiectul codului de procedură civilă, în partea referitoare la procedura propriu zisă, adică procedura înaintea judecătii, este și ea dusă până la capăt, urmând să fie încredințată tiparului chiar în cursul lunii ce vine, pentru ca să primească și ea observațiile juriștilor magistrați sau avocați, în-

ainte de a o îmbrăca cu haina pretențioasă a unui proiect definitiv.

Așa că până la sfârșitul anului și proiectul acestui cod va fi complet terminat.

În sfârșit, *ante-proiectul codului civil*, cuprinzând titlul preliminar cu reglementarea amănunțită a conflictelor de legi, precum și primele două cărți care tratează materia persoanelor fizice și juridice, organizația familiei, tutela și protecția incapacabilului, precum și contractele matrimoniale, în strânsă legătură cu capitolul căsătoriei este de asemenea sfârșit.

Acest ante-proiect intră în cursul chiar al săptămânei viitoare la tipar. El va eși întovărășit de legea de punere în aplicare pentru a reglementa trecerea de la legiuirea veche la cea nouă cuprinzând unificarea unor capitole de drept civil, de procedură civilă, și de drept penal în nedespărțită legătură cu dreptul persoanelor și cu noua organizare a familiei precum este dreptul de moștenire a copilului nelegitim și al soțului supraviețuitor, sancțiunea actelor juridice încheiate de incapacibil fără de îndeplinirea formalităților abilitante, și procedurile speciale la divorț, interdicție, declarație de moarte, etc.

Această parte, cea mai importantă din materia codului civil și cea mai specifică unui popor, ar putea desigur alcătui un cod al persoanelor și al familiei, pentru a fi pus în aplicare fără de necesitatea așteptării celorlalte părți ale codului civil, în care deosebirile de principii între diferitele coduri sunt mai neînsemnate.

Rămâne numai să isprăvim cât mai neîntârziat și cartea privitoare la contracte și obligațiuni, luând de model proiectul franco-italian întrucât această parte a codului civil este în strânsă legătură cu materia obligațiilor și contractelor din proiectul nostru de cod de comerț.

Nu ușoară desigur a fost munca Consiliului pentru ca numai în 6 ani să ducem până la capăt 4 din cele 5 coduri judecătorești iar al 5-lea, codul civil, să-l vedem pe jumătate terminat în partea cea mai importantă și desigur cea mai grea.

Să nu uităm mai ales că pretutindeni revizuirea codurilor a cerut ani îndelungați de pregătire. Codul civil german a fost elaborat după aproape 30 ani de studii, că codul civil ungar după zeci de ani nici azi nu-i terminat, că revizuirea codului de comerț italian pornită la 1919 e încă în lucrare, că Iugo-Slavia, Cehoslovacia și Polonia deși au început lucrările de unificare la 1919 nu au isbutit a le desăvârși până astăzi.

Să nu ni se pretindă dar nouă celor puțini care suntem în Consiliu, întrerupți în tot cursul sesiunilor parlamentare, adică 6 luni pe an din cele 10 de activitate, cu cercetarea numeroaselor proiecte de legi curente, să fi terminat până azi nu unul, dar toate cele 5 coduri, ca să batem astfel recordul mondial în revizuirea codurilor.

O, nu a fost ușoară munca noastră, când această operă monumentală o făceam și o refăceam zilnic ca pânza Penelopei, întotdeauna nemulțumiți, găsind veșnic, noi lipsuri, descoperind noi ipoteze nerezolvate, căutând noi formule în care să încheptăm părerile noastre.

O, nu ușoară ne-a fost munca și nu mică decepțiunea, când în cursul lucrărilor de unificare pentru motive de economie ni s'au suprimat și cei câțiva prețioși colaboratori, consilieri temporari, și tot din aceleași motive ni s'au întrerupt abonamentele la toate revistele juridice streine, iar pentru bibliotecă ni s'a dat în tot cursul anului trecut, 3481 lei din suma de lei 4.674.000 prevăzută în bugetul Ministerului de justiție pentru reviste, cărți și publicațiuni.

Sunt dator însă să adaug că totuși cei mai mulți dintre consilierii temporari nu ne-au părăsit însă și continuă să ne dea și astăzi concursul lor luminat, iar în Parlament am găsit tot sprijinul la care avem dreptul să ne așteptăm.

Oricât de mari au putut fi greutatea de tot felul ce ne-au stat în cale, ele nu ne-au abătut, căci ne dăm seama că viața nu-i decât o luptă de fiecare zi, iar piedicele nu pot fi învinse decât prin o muncă perseverentă, cu credința nestrămutată că răspunzând misiunii noastre, vom ajunge să dăm codurile unificate cât mai neîntârziat, pentru a încheia bolta edificiului nostru legislativ sub care se va adăposti întreg neamul românesc ca și toți acei cari trăesc în blagoslovita noastră țară.

Nouile legiuri vor purta astfel cu cinste numele iubitelui nostru Suveran. Pentru noi și generațiile viitoare, ele vor fi Codurile Carol al II-lea, căci prin ele se va pecetlui Unirea noastră sufletească.

ALEXANDRU N. GANE.

Primul Președinte al Consiliului Legislativ

LEGEA AVOCAȚILOR ȘI SITUAȚIA STAGIARILOR

(... Ils rédigent des projets d'assignments, des conclusions, des qualités, ils reçoivent des clients; ils écrivent des lettres ils téléphonent ils „font de Palais“).

HENRY ROBERT
(L'avocat stagiaire Cap.)

Departa de a ne însuși concepția maeistrului Henry Robert cu privire la atribuțiunile avocaților stagiari, dar, în dorința de a se pune la punct o agitație exagerată contra legii avocaților, e suficient să remarcăm că: discuția a evadat din domeniul strict profesional al Baroului, în sfera publicității zilnice.

Dacă campania ar fi susținută cel puțin de pana unui literat, cuvintele lui Henry Roujon se potriveau de minune: „... Vieille rancune des écrivains sobres contre les orateurs abondants“...

Dar nu ne surprind reflexiile publicistului, deprins a exagera sau reduce întâmplările zilnice; sistemul este incompatibil și opus cu talmăcirea

legii, care trebuie citită, înțeleasă, și apoi prin tehnica interpretării explicată lectorilor.

Nici un motiv de alarmare pentru studenți, cu atât mai puțin pentru stagiari, care, au libertatea de a pleda după noua lege chiar din ziua înscrierii în Barou pe baza unei delegațiuni (art. 30). Onorariile lor sunt asigurate ca și ale tuturor membrilor din corp; de asemenea respectul pentru menținerea prestigiului vizează pe toți avocații fără deosebire. De data aceasta țările occidentale se pot inspira dela noi.

Dar mai rămâne clarificarea unei chestiuni de ordin profesional.

Ori care ar fi diploma Avocatului, fie de licențiat sau doctor, un fapt precis că: intrarea în Barou se face cu cunoștinți preliminare... Nu vom să ating reputația titratului, cu atât mai puțin a profesorului, efortul este de ambele părți; dar este un adevăr care se confirmă zi cu zi.

Stagiarul are nevoie de practică și prin urmare trebuie să ezite a compare în fața unei Instanțe Judecătorești, pentru a susține o cauză, care comportă oarecare suprafață juridică, și cunoștinți serioase în domeniul dreptului. Riscul e mare atât pentru client cât și pentru avocat.

1) Pentru client, care eventual își poate vedea cauza compromisă; el nu poate fi vinovat de alegerea care a făcut-o pentru că avocatul e promovată de universitatea și baroul respectiv, deci ar fi ca răspunderea morală să se resfrângă asupra acestor foruri.

2) Pentru avocat, situația e mult mai gravă: pentru că acolo se decide soarta lui. Nu există o atmosferă mai intimidantă ca în fața unui Tribunal sau Curți, când trebuie să sustii o teză de drept și să faci o aplicațiune practică de principii, la speta pe care o aperi. Componenta unei instanțe judecătorești și solemnitatea ședințelor e un stimulent pentru avocat să fie la înălțimea chemării sale. El evocă o figură, o tradiție, care pretinde expunerea clară și judicioasă a cauzei; el trebuie să țină încredată atențiunea judecătorilor, a colegilor săi de instanță și în definitiv a publicului din sală experimentat și cunoscător. Expunerea procesului e un adevărat examen pentru avocați definitivi, dar mai cu seamă pentru stagiari...

Nu oratorul abundent, flecar, sau hătru, formează structura avocatului de bară. Impopularitatea sa e evidentă. Profesia avocatului impune, pe lângă o fineță juridică și o delicatetă profesională, care se dobândește cu timpul, în decursul stagiului... Căci, în definitiv, restricția stagiului nu e o invenție a legiuitorului român.

După o decizie a Parlamentului de Paris (1344) avocații erau împărțiți în 3 categorii: a) *Conseillers* (consiliarii) care dădeau numai consultațiuni și erau cei mai apreciați pentru că erau obligați a lu-

mîna cu sfaturile lor chiar și pe judecători, când trebuiau să se pronunțe asupra unor contestațiuni fie în materie de partaj, succesiuni, etc. (*Dumoulin* a fost dese ori solicitat de Curțile Franceze a-și da avizul); b) *Proposants* (proponentes) avocați pledanți și c) *Ecoutants* sau nouveaux (audientes) stagiați care erau obligați a frecventa patru ani desbaterile proceselor; după aceia puteau pleda (*Gaston-Duvéau*, pag. 97; *Lionville et Mollet* pag. 379).

Evident că nu o să ne transportăm cu 7 secole îndărăt ca să legitimăm stagiul avocatului care este admis; în Franța 3 ani, Germania 3 ani, Anglia 12 trimestre, Austria 7 ani, Danemarca 3 ani, până și în Rusia stagiul este obligator. Vezi art. d-lor Armand Dorville și Jaques Lyon: „...*La Vie judiciaire en Russie sovietique*” „*Le Temps*” din 10, 12, 15, 21 și 24 Dec. 1926.

Dar legea avocaților prin art. 30 prevede că stagiul va avea dreptul a pleda la Judecătoria și Tribunale în virtutea unei delegațiuni speciale. Unde e restricția...? Ba mai mult; după 2 ani de stagiul poate pleda și în fața Curții de Apel. De ce să fie calificată legea că e medievală reactionară și de castă...? Dacă toate legislațiile universale admit stagiul avocaților, atunci nu e o inovație românească.

Deci, avocatul stagiar va putea exercita profesiunea în deplină libertate ca și colegii săi definitivi și cu aceleași perspective remuneratorii.

Avantagiile legii sunt inestimabile, și se resfrîng asupra tuturor membrilor baroului, fără nici o deosebire între definitiv și stagiar. S'au suprimat formalitățile inutile și greoaie pentru înscrierea în Barou. S'a precizat sfera de activitate a avocaților, înlăturându-se lacunele și controversele existente pentru a preveni conflictele în atribuțiunile sale profesionale.

S'au extins puterile baroului pentru menținerea demnității corpului contra acelor care știrbesc prestigiul său. S'a dat o atenție foarte serioasă conflictelor dintre avocați și magistrați care vor fi rezolvate de o anchetă mixtă, un delegat al Baroului și un delegat al Instancei din care face parte magistratul.

S'a consolidat principiul respectului ca: avocatul în exercițiul profesiei sale este un funcționar public și orice fel de cuvinte jignitoare constituie un ultraj. Și în sfârșit, a decretat reabilitarea femeii, redându-i deplină capacitatea profesională fără asistența soțului, etc.

Iată de ce campania contra legii este exagerată și credem necesar o acțiune comună, explicativă, a profesorilor universitari dimpreună cu baroul.

ELIAS GRUNBERG

Avocat-Îșai

NOTA. — Articolul d-lui avocat Elias Grunberg, unul dintre distinși juristi atât de bine cunoscut oamenilor noștri de drept, discută, cu competență și obiectivitate, iritanta problemă a situației stagiilor față de dispozițiunile actualei legi pentru organizarea corpului de avocați.

Motivele organizării stagiului sunt atât de luminoase și convingător discutate, în cât orice comentariu devine de prisos.

Ele ne dispensează de a mai da vre-o replică atacurilor pătimașe, ce s'au produs în presă contra autorilor legii, sub inspirațiunea tinerilor nerăbdători să cucerească situațiuni, pentru dobândirea cărora este nevoie de alte titluri de cât de agitațiunile necuviincioase și trivialitățile stilistice.

Invaziunea pletorică, pe care recolta intelectuală necaptă a facultăților de Drept o hărăzed săptămânal Barourilor, reclama o reglementare a perioadei de formațiune profesională. Din acest punct de vedere, autorii legii au făcut o operă utilă și sănătoasă. Legea nu a atins nici-un drept câștigat. Nu există drepturi câștigate în acesastă materie. Organizarea unui Corp public, de însemnătatea Baroului nu se face după regulile ce stau la baza drepturilor patrimoniale. Acei cari susțin o asemenea teză arată că ignorează principiile elementare ale științei Dreptului.

Unul dintre autorii citați de d-l Grunberg în textul articolului, eminentul avocat parizian d-l Armand Dorville, mi-a făcut acum câțva timp, o vizită, cerându-mi lămuriri asupra organizațiunei Baroului românesc; d-sa a rămas impresionat de defectuositatea regimului preprofesional al stagiului. Situațiunea această făcea necesară o soluțiune și legea actuală a dat-o. Stagiarii serioși se vor forma în liniștea studiului și practicei profesionale decente. Energumenii vor alimenta armata declaratiilor, cari își fură clienții pe sălile Palatului de Justiție și cari au copioase caziere la Consiliul de disciplină, dacă... examenul le va îngădui să escaladeze baricada noviciatului.

TRAIAN ALEXANDRESCU

Decanul baroului de Ilfov

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. I-a

Audiența dela 6 Noembrie 1930

Președenția d lui Em. MICLESCU Președinte

Preotul C. Briceag cu C. Vălcănuș și alții

Decizia No. 2392

Adopție. Incuviințarea ei de judecătoria domiciliului adoptatului. Valabilitate. Art. 50 L. j. o. și 319, 320 și 323 c. c.

O adopție incuviințată de judecătoria domiciliului adoptatului, iar nu de aceia a domiciliului adoptatorului, nu poate fi declarată, pentru acest motiv, nulă, decât dacă în dosul ei s'ar asemăde vre-o intenție de fraudă.

Curtea,

Ascultând citirea raportului d-lui Consilier D. Florescu, pe recurent prin d-l av. G. M. Dumitrescu și pe intimatul în susținerea și combaterea motivelor de casare cerând și cheltueli și,

Deliberând,

Asupra recursului de față;

Având în vedere sentința atacată din care se constată: că defunctul Nicolae P. Vâlceanu, azi reprezentat prin intimații Const. și Ion Vâlceanu, cum și soția sa Constantina Vâlceanu, au chemat în judecată pe recurentul preotul V. C. Briceag, pentru a se anula actul prin care l-au adoptat, pe considerația că adopțiunea a fost încuviințată de judecătoria domiciliului adoptatului și nu de aceea a domiciliului adoptatorului după cum cere legea.

Că atât prima instanță — Judecătoria de ocol — cât și Tribunalul, ca instanță de apel — au admis această acțiune.

Că instanța de apel apel după ce constată că în adevăr adopțiunea a fost încuviințată de judecătoria Stângăceava unde locuia adoptatul, recurentul preotul Victor Briceag, hotărăște că potrivit art. 318 cod. civ. competența judecătoriei unde are a se încuviința adopțiunea este aceea a domiciliului adoptatorului iar nu aceea a adoptatului, și că art. 50 l. j. o. n'a abrogat art. 318 cod. civ. dar numai a consfințit principiul pus în acest text, al cărui scop este ca magistratul domiciliului adoptatorului să fie în măsură să cunoască moralitatea acestuia, argumentând că condițiile de formă și de fond ale adopțiunii sunt în principiu absolute și că deci orice abatere dela regulile impuse de lege atrage nulitatea adopțiunii, asemenea anulare putând fiind invocată chiar și de adoptator.

Văzând motivele de casare astfel formulate :

„Violare și greșită interpretare a art. 50 și 119 din legea jud. ocoale dela 1908. Adică prin art. 50 se spune: „Jud. de ocoale sunt competenți a se pronunța asupra actelor de adopțiune ale locuitorilor din ocoalele respective, conformându-se art. 319, 320, 323 cod. civ. Deci prin acest text pe de o parte a luat dreptul Tribunalelelor de a mai încuviința adopțiile ca instanță de apel, iar pe de alta le-a dat jud. de ocol, cu puterea de a se pronunța asupra lor în mod definitiv.

„Mai departe tot din acest text se vede că s'a înlăturat ideea de competență prevăzută în art. 318 cod. civ. și a spus că jud. de ocol însuviințează adopțiunea locuitorilor din circumscripție fără a distinge între adoptat și adoptator, păstrând același principiu ca și în materie de notariat, adopțiunea fiind un contract, în sensul că este suficient ca una din părțile contractante să domicilieze în ocolul său. Mai mult chiar din moment ce în art. 50 din L. j. o. se vede că se menține încuviințarea adopțiunilor conformându-se art. 319, 320 și 323 cod. civ., înseamnă și de aci că legiuitorul din 1908 sau 1907, a abrogat art. 318 cod. civil relativ la competență, dând posibilitate astfel jud. de ocol să încuviințeze orice adopție între locuitorii circumscripției sau când numai unul, indiferent care, adoptatorul sau adoptatul stau în circumscripția sa. Aceiași idee mai reese și din faptul că tot legiuitorul din 1907 la dispoziții transitorii a inserat art. 119 care spune că sunt abrogate toate legile și regulamentele contrarii legii jud. de ocoale.

„Toată doctrina și jurisprudența sunt date pentru situații anterioare legii din 1907, a jud. de ocol deoarece până aci, jud. de ocol încuviințau adopțiile cu dreptul de a fi confir-

mate de Tribunal; și în asemenea cazuri era drept și logic să se aplice art. 318 cod. civil, care spune că adopția se încuviințează de instanța domiciliului adoptatorului. Dela 1907 însă au rămas singure judecătoriile cu această însărcinare și conform art. 50 și 119 din legea lor organică. Prin urmare, adopția se încuviințează de jud. de ocol, indiferent care dintre cele două părți contractante, domiciliază în ocol.

„Consecința celor arătate mai sus atât jud. de ocol Broșteni cât și Tribunalul Mehedinți s. II-a au dat hotărâri cu violarea și reaua interpretare a legii, actul fiind bine aut. de judecătoria Strehaia în a cărei circumscripție domiciliază eu adoptatorul.

„Exces de putere; greșită interpretare și aplicare a art. 318 din cod. civil. Violarea regulilor de drept în materie de nulități.

„In ipoteza că legea judecătoriilor de ocoale din 1907, n'ar fi înlăturat regula de competență prevăzută în art. 318 cod. civ. și că, prin urmare, chiar pentru actele de adopțiune ale locuitorilor săteni, — deși legea judecătoriilor nu distinge, — s'ar fi păstrat același principiu de competență din codul civil, în sensul că domiciliul adoptatorului fixează competența, este devăzut dacă, în asemenea ipoteză, adopțiunea este sau nu nulă, din cauză că a fost încuviințată de judecătorul de ocol al domiciliului adoptatului, iar nu al adoptatorului.

„A) In primul rând, observăm că nulitatea privitoare la competență este relativă, iar nu absolută; deci, adoptatorul nu o poate invoca, și în tot cazul ea este acoperită prin executarea adopțiunii.

„B) Dar, indiferent de caracterul nulității, este constant în drept că o adopțiune nu este nulă dacă părțile, numai printr-o simplă eroare involuntară, au prezentat declarația de adopțiune înaintea unui judecător de ocol incompetent.

„Altfel ar fi în cazul când adoptatorul, în mod intenționat și în scopul de a susține cererea dela verificarea și controlul prevăzut de lege, a prezentat cererea de adopțiune înaintea altui judecător decât acela al domiciliului său.

„Or, fraudă nu se presupune; de altfel nici nu s'a alegat o asemenea fraudă, de nimeni, în speță.

„In asemenea condițiuni, este evident că Tribunalul, declarând, în lipsă de fraudă, adopțiunea nulă, a interpretat și aplicat greșit art. 318 cod. civil și a nesocotit regulile de drept în materie de nulități”.

Având în vedere că conform art. 50 din legea judecătoriilor de ocoale, actele de adopțiune ale sătenilor din circumscripția acelor judecătării sunt supuse netăgăduit condițiilor și formelor prevăzute prin art. 319, 320 și 323 din codul civil.

Că deși codul nostru a reproduș în această materie dispozițiunile principale din legislația franceză, nu este mai puțin adevărat că luarea de copru de suflet de soții a căror căsnicie a rămas stearpă, este un obicei al pământului, așa că unele forme ale înfierii nu trebuiesc observate cu aceiași rigoare cu care ele sunt sancționate, în codul francez, pentru motive specifice acelei țări; Că în cazul de față faptul că declarațiunea de adopțiune a fost luată și încuviințată de judecătorul domiciliului adoptatului, iar nu de acel al adoptatorului cum prescrie art. 318 din codul civil, nu poate fi o cauză de anulare de înfierii însăși, de cât dacă în dosul ei s'ar ascunde vre-o intențiune de fraudă, de oarece mijloacele de informațiuni asupra moralității adoptatorului, sunt astăzi tot atât de ușor de obținut și de către judecătorul domiciliului adoptatului, mijloace ce nu existau la confecționarea codului francez și nici mult mai târziu la introducerea lui în legislația română.

Că de altminteri legiuitorul român în dorința de a favoriza aceste înfierii, a modificat și simplificat condițiunile de fond și de formă cerute de legea franceză.

Considerând că adopțiunea este în sine o declarațiune de voință, făcută înaintea judecătorului, care dă autenticitatea acestui acord de voință după ce s'a încredințat mai întâi că condițiunile cerute de lege au fost observate.

Că în speță nu se invoacă nici o abatere de la aceste condițiuni de fond, nici vre un fapt de imoralitate a adoptatorului, sau vre-o intențiune de fraudă la lege; prin urmare în interesul însuși al seriozității actului de înfiere pe care legea le favorizează, nu este locul a se anula adopțiunea, numai fiind că consimțământul a fost luat, și încuviințarea dată de judecătoria domiciliului adoptatului, care în materie de autentificare era competentă.

Așa că motivul de casare este întemeiat și înru-cât în speță faptele sunt constatate fără a necesita noi elemente de probațiune. Înalta Curte evocând fondul conform art. 53 din legea sa organică, găsește că acțiunea în anularea adopțiunei intentată de Nicolae P. Vâlceanu, azi reprezentat prin moștenitorii săi Constantin și Ion Vâlceanu, cum și de Constantin P. Vâlceanu în contra preotului V. C. Briceag, este nefondat și urmează a fi respinsă.

Pentru aceste motive, Curtea casează, etc.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. II-a
Președenția d-lui D. VOL NSCHI, Prim-Președinte
Decizia No. 6592

Curte cu jurați. Martori lipsă. Cerere amânare. Respingere.

Și Curtea cu jurați are dreptul de a respinge amânarea cerută de acuzat din cauza lipsei unora din martori.

Curtea, în complectul de divergență prevăzut de art. 15 din legea sa organică, a luat în cercetare motivul I de casare, formulat de Moise Orestor în recursul făcut contra deciziei cu no. 48 din 1931 a Curții cu jurați din jud. Lăpușna și anume cestiunea de a se ști dacă Curțile cu jurați sunt obligate a audiă pe toți martorii ce au fost propusi de părți și comunicați conform legii, sau au dreptul de apreciere asupra utilității audierii acestor martori, chiar și atunci când împiedicarea lor de a se prezenta nu e determinată de vreun caz de forță majoră.

Prezintă recurentul asistat de d-l avocat Gr. Trancu-Iași.

S'a citit raportul făcut în cauză de d-l consilier P. Hagiopol.

Pe d-l procuror Patriciu în concluziunile puse pentru respingere.

Deliberând,

Asupra motivului I de casare, rămas în divergență, în următoarea cuprindere:

„Violarea art. 346 proc. pen. nemotivare, exces de putere și violarea dreptului de apărare înaintea Curților cu juri.

„Conform acestui text, orice acuzat are dreptul să ceară a se asculta martorii săi notificați prin listă mai înainte, ca să fie întrebați, fie asupra faptelor imputate, fie dacă acu-

zatul este om de onoare, de probitate și de purtare neimputabilă, iar depozitiile martorilor formează obiectul suveranei aprecieri a juriului și nu a judecătorilor cari compun Curtea; ceea ce înseamnă pe de o parte că numai atunci când există cauze ce fac pe un individ incapabil, după lege, de mărturie în justiție, ca moartea, dispariția, nebunia, etc. sau că s'au făcut toate diligențele necesare spre a aduce pe martori și au rămas infructuoase, numai atunci nu se poate amâna procesul și pe de altă parte că Curtea nu poate decide că depunerile unor martori n'ar fi indispensabile aflării adevărului, întrucât astfel își însușește dreptul de a aprecia concludența depozitiilor lor, drept care aparține numai juraților ca judecători de fapt.

„În septă: am cerut amânarea procesului pentru a se cită din nou sau a se aduce cu mandat martorii lipsă, cari susținem că sunt capitali și că este absolut nevoie de depozitiile lor pentru apărarea mea, martorii propusi cu listă și pe cari chiar Curtea îi menținuse la altă înfățișare precedentă să fie citați a doua oară, ca d-nii: Ioanițescu, Mirto, General Nicoleanu și A. Smucler, față de cari însă nu s' dat nici o dată vreun mandat de aducere sau măcar amendarea.

„Totuși, fără să se constate și nici să existe, vreo cauză legală de împiedicare absolută a acestor martori ca să fie aduși în justiție și nici să se încerce toate diligențele necesare de aducere, ci mărginindu-se numai a spune că „martorii sunt oameni politici, deputați, foști miniștri și subsecretari de Stat, carinu prea au ocazia să cunoască cazul acesta și că cererea de aducerea lor constituie un motiv nereserios de amânare“, fără să arate undeva că asemenea depozitii ar fi neconcludente, în asemenea caz Curtea, față de constatarea ce face și de propria sa amânare anterioară, care denotă totemai utilitatea acestor martori, a violat textul și principiile mai sus expuse, refuzând amânarea procesului, fără o justă motivare, și comite un exces de putere când decide de astădată că depozitiile acelor martori n'ar putea fi indispensabile, încălcând astfel și dreptul de apreciere al juraților și dreptul meu de apărare înaintea lor.

„În acest sens, v. Cas. II, dec. no. 1813 din 13 Aprilie 1927, no. 438 din 23 Ianuarie 1928 și No. 4385 din 5 Iunie 1928“.

Având în vedere că prin decizia cu no. 48 din 19 Martie 1931 a Curții cu jurați din județul Lăpușna, Moise Orestor a fost condamnat la două luni închisoare corecțională pentru delictul de calomnie prin presă prevăzut și pedepsit de art. 294, 297 cod. penal, precum și la plata, în mod solidar cu alții, a sumei de 5.000 lei ca despăgubiri reclamantului Gheorghe Teodoru;

Că, în contra acestei decizii inculpatul a făcut recurs în sprijinul căruia a formulat 4 motive de casare dintre cari motivele II, III și IV au fost respinse de complectul ordinar al acestei secțiuni prin decizia cu no. 5.118 din 30 Iunie 1931, ivindu-se divergență asupra motivului 1 reprodus mai sus;

Având în vedere că cestiunea dedusă în divergență prin acest motiv constă în aceea de a se ști dacă Curțile cu jurați sunt obligate a audiă toți martorii propusi de părți, admiși, citați și comunicați conform legii, sau au dreptul de apreciere asupra utilității audierii acestor martori chiar și atunci când împiedicarea lor de a se prezenta nu e determinată de vreun caz de forță majoră.

Având în vedere că din procesul verbal de audiență se constată că în ziua judecării procesului înaintea Curții cu jurați, prezentându-se 4 martori și lipsind martorii E. Mirto, D. R. Ioaniteșcu și General Nicoleanu, recurentul a cerut amânarea din cauză lipsei acestor martori; Că, prin procesul verbal

cu no. 193 din aceeași zi, Curtea a respins cererea motivând pe larg că prin propunerea ca martori a persoanelor de mai sus, — cari au ocupat situații politice înalte și cari n'au prea avut posibilitatea a cunoaște cazul la care se referă articolul calomnios, — recurentul n'a urmărit decât scopul de a târăgăni judecarea procesului și de a avea un motiv permanent de amânare, cu atât mai mult cu cât doi din martorii lipsă fiind deputați, Curtea nu poate lua contra lor măsuri de constrângere;

Având în vedere că art. 377 proc. penală prescrie că atunci când vreun martor care a fost citat nu se va înfățișa, Curtea, după cererea ministerului public și mai înainte de a se deschide desbaterile prin depunerea celui dintâi martor înscris pe listă, va putea amâna procesul pentru sesiunea viitoare.

Considerând că din acest text și mai ales din cuvintele: „va putea amâna procesul”, rezultă în mod neîndoios că și Curtea cu jurați are dreptul de a respinge cererea de amânare din cauza lipsei a parte din martorii propuși de părți.

Că, deși este de principiu că înaintea Curții cu jurați instrucțiunea cauzei trebuie să fie orală, întrucât unul dintr-o atare instrucțiune jurații trebuie să-și formeze convingerea despre culpabilitatea acuzatului, totuși din acest principiu nu poate rezulta de cât că un acuzat nu poate fi judecat de o Curte cu jurați numai pe baza instrucțiunii scrise, în lipsa tuturor martorilor, iar nu și obligațiunea pentru Curte de a amâna judecarea ori de câte ori lipsește unul sau parte din martori și Curtea își face convingerea că amânarea este cerută numai în scopul de a se târăgăni judecarea procesului, deoarece pe de o parte însuși legiuitorul prevede prin art. 377 pr. pen. acest drept al Curții, iar pe de altă parte interesul justiției cere ca infracțiunile penale să fie cât mai grabnic soluționate;

Că, astfel fiind și din moment ce în speță, după cum s'a arătat mai sus, Curtea arată pe larg motivele pe baza cărora a respins cererea de amânare formulată de recurent, motivul I de casare rămas în divergență, devine neîntemeiat.

Că, în asemenea condițiuni și întrucât celelalte motive de casare invocate de recurentul Moise Orestier, au fost respinse de completul ordinar prin decizia cu no. 5.118 din 1931, recursul său urmează să fie respins.

Pentru aceste motive, Curtea, respinge recursul făcut, etc.

NOTA. — Deciziunea de mai sus a fost publicată în rezumat în *Jurisprudenta Generală* No. 40 din 10 Decembrie 1931, sp. No. 1441, însoțită de o *notă* a d-lui Vintilă Dongoroz, la care trimitem. (N R.).

CASAȚIA FRANCEZĂ, CH. DE REQ.

Audiența din 2 Decembrie 1930

Informații comerciale. Grațuitate. Greșeală imputabilă. Responsabilitate.

Asupra motivului unic, privitor la art. 1382, 1383, 1137, 1146 și urm. c. c., a principiilor, cu privire la aprecierea responsabilității în materie de serviciu gratuit și a art. 7 din legea din 20 Aprilie 1910, pentru lipsa și contradicția motivelor și lipsa de cauză legală;

Având în vedere că, recursul atacă decizia că, a condamnat pe d-nii Tessonier, bancheri din Ales, la 15.000 fr. daune interese, în profitul lui Teulé, comerciant din Bordeaux,

când nici o legătură contractuală nefiind formată între părți, responsabilitatea acestor bancheri, cari au făcut un serviciu gratuit, trebuie să fie apreciată cu mai puțină rigoare și că, Decizia nu a accentuat, în mod suficient, raportul de la cauză la efect între greșala alegată și prejudiciul cauzat;

Având în vedere că, Teulé, cerând d-lor Tessonier, recomandați de clientul lor Robert, informații comerciale asupra acestuia din urmă, Decizia constată că, aceste informații favorabile, dar manifest eronate, au determinat pe Teulé să livreze mărfuri, în valoare de fr. 15.000 lui Robert, care după ce le-a primit, a lăsat să se protesteze trata și a fost puțin după aceasta declarat în stare de faliment și chiar condamnat la închisoare pentru escrocherie, în prejudiciul lui Teulé și a altora;

Că, analizând elementele greșelii comise de d-nii Tessonier, Decizia constată de asemenea că, ei nu puteau ignora, după propria lor contabilitate, insolabilitatea lui Robert, deoarece contul său era debitor și că, posedau trate, pe care acesta le-a lăsat să fie protestate;

Că, Curtea din Nîmes, declară cu drept cuvânt că, nu a fost nici o legătură juridică între bancherii, cari au furnizat în mod gratuit, informații și Teulé și că, de altfel, responsabilitatea lor, a decurs nu din neexecutarea unei obligații, dar din imprudență, ce le este imputabilă, ce a fost cauza directă a prejudiciului cauzat și care aparține judecătorului fondului în a determina în mod suveran, importanța;

De aceea urmează că, Decizia care este motivată și nu conține nici o contradicție, e justificată, în mod legal, și nu a violat nici textele nici principiile arătate în acest motiv. Respinge. (*Gazette des Trib., Recuil, 1931. I. 56*).

TRIBUNALUL CIV. SEINE, I.

Audiența din 21 Iulie 1930

Informații. — Jurnal financiar. — Articole elogioase favorizând operații de bursă nejustificate. — Prognosticuri interesate. — Căderea valorilor. — Răspundere. — Directorul jurnalului.

In fapt: În urma unei campanii bine susținute de jurnalul „Information” se încep operații de bursă asupra unor acțiuni, provocându-se o urcare nejustificată a acestor valori.

După scurt timp, aceste valori scad vertiginos și cumpărătorii păgubiți cheamă în judecată jurnalul, spre a fi condamnat la despăgubirea lor, cerând și stabilirea răspunderii personale a directorului jurnalului.

Se dovedește că, această campanie, dusă de jurnal a fost interesată, aducându-i mari avantagii, fără ca, directorul său să fi tras profit direct și personal.

In drept: Răspunderea directorului unui jurnal nu poate fi angajată, în condițiunile de mai sus, dacă activitatea sa urmărește numai interesele jurnalului, fără a trage dintr-aceasta un beneficiu direct și personal.

Răspunderea jurnalului nu este angajată, dacă se mărginește a scoate informațiunile din statutele societății, din procesele-verbale ale adunărilor generale, din inserțiile legale, bilanț, etc., fără a le denatură sau falsifică.

Este însă în culpă jurnalul și deci este atrasă responsabilitatea sa, când face prognosticuri asupra operațiunilor viitoare, noilor urcări la bursă, etc., recomandând persistent cumpărarea valorilor, când la baza acestor recomandări nu se găsește un control serios, ci numai interesul urmărit de jurnal. În acest caz, comite o greșală contra creditului și economiei publice și acei lezați au acțiune de despăgubire.

Spre a se dovedi însă, prejudiciul suferit, de pe urma acestei campanii, trebuie să se dovedească nu numai că, s'au

cumpărat acțiuni la o anumită dată, la care s'a pierdut, dar să se justifice și identitatea titlurilor cumpărate la epoca apariției publicațiilor, cu acelea revândute cu pagubă, și că, numai publicațiunile jurnalului au fost cauza determinantă, în cumpărarea lor.

Când însă, odată cu inserțiile interesate ale jurnalului, apar inserții similare și în alte jurnale, nu se mai poate susține că, există o legătură perfect stabilită între dauna suferită și jurnalul pârât, cu atât mai mult, cu cât aceste operații puteau să fie făcute și sub imboldul altor persoane, cum ar fi bancherii interesați, curtierii, etc.

Pentru aceste motive, respinge acțiunea.

(Gazette des Tribunaux, Recueil, 1931. II. 107).

N O T A

1. *Privire generală.* — În actuala dezvoltare a vieții comerciale și industriale, în lupta de acapărare a celor mai îndepărtate debușuri, creditul nu mai poate circula fără elementara măsură de prevedere: *informația*.

Cu cât informațiile vor fi mai nesigure și mai anevoioase, cu atât creditul va fi mai greoi și viața comercială va trebui să suporte consecințe dure-roase.

De aceea creditul și-a organizat sub nenumărate forme, posibilitățile de recunoaștere și informare, legiuitorul a introdus publicitatea, în scopul oglinzirii situațiilor reale, publicitatea bilanțurilor societăților anonime, a mișcărilor de capital și de persoane, ce le suferă societățile comerciale: existența dosarelor de firme și de curând registrul comercial. În țările cu o dezvoltare mai mare comercială, creditul e ajutat de agenții de informații, jurnale financiare, ținându-se la zi fișe individuale de control informativ.

Toate aceste eforturi au un singur scop: *asigurarea minimului de risc al creditului*.

2. *Confidențialitatea.* — La baza informației stă confidențialitatea. Informația, spre a-și ajunge scopul, trebuie să cerceteze nu numai patrimoniul, dar și persoana, pătrunzând astfel în ascunzișurile vieții acesteia și ajungând a deține secrete, privitoare la viața, onoarea și averea ei. De aceea caracterul ei trebuie să rămână de strictă confidențialitate și publicitatea e considerată ca un abuz de drept, atrăgând deci responsabilitatea.

Confidențialitatea interesează: *informatorul*, care răspunde în caz de divulgare; *terțiul despre care se informează* și care nu vrea să se destăinue în public, secretele vieții sale și *ordinea publică* în genere, apărătura creditului, reputației și onoarei persoanelor.

3. *Dreptul de a informa.* — Legiuitorul urmărind apărarea creditului și dezvoltării sale, a consacrat secretul operațiunilor comerciale. (Art. 31 C. com.). În viața comercială sunt secrete, ce desvăluite ar putea trage eșuarea reușitei unei întreprinderi și chiar prăbușirea ei. De aceea, ceea ce nu se poate

face direct, prin cercetarea registrelor, nu se poate nici indirect, prin sustragerea cuprinsului lor, contra voinții comerciantului. Așa dar, informatorul nu va avea dreptul de a uza, în fișa informativă elementele căpătate, pe cale ilicită.

Va putea informa: asupra elementelor culese din registrele publice ale Tribunalului, Camerelor de Comerț, etc.; din dosarele de firmă; din publicațiile obligatorii; din actele autentice, transcrise în scopul aducerii la cunoștiința terților și în genere din orice surse serioase și demne de încredere.

4. *Cum trebuie să se informeze.* — Independent de ideea de mandat salariat sau nu, dacă informatorul e profesionist sau face un serviciu gratuit, informația trebuie să aibă de bază *buna credință*, iar elementele informației trebuie adunate *cu grijă*, cu un control prealabil suficient, oglinzind realitatea, spre a corespunde scopului și a nu leza pe acei interesați.

5. *Culpa în informație. Răspunderea.* — Organizarea informației este o cerință imperioasă în apărarea creditului și de aceea seriozitatea ei trebuie privită ca o condiție esențială.

Inexactitatea în informație lezează pe acei interesați, compromise interesele și jignește creditul.

De aceea ori care ar fi raportul juridic fundamental, acel care e în culpă trebuie să sufere consecințele și să răspundă de daune. E bine înțeles că, răspunderea variază după natura culpei, situația juridică a părților, etc.

6. *Răspunderea față de informat. Mandatul salariat.* — Agențiile de informație și ori cine procură informații plătite, deci profesioniști informatori sunt ținuti, față de informat să lucreze cu cea mai mare atenție și cu grija prezumată profesională.

Informatorii plătiți sunt considerați ca mandatar salariați și deci răspunderea lor se va judeca după principiile puse în materie de mandat. (Art. 1540 C. c.).

E în culpă informatorul, care a dat informații inexacte, atunci când *diligenta profesională* putea să-l facă să cunoască eroarea. (Tr. Marseilles, 5 Iunie 1905., D. P. 1906. 6. 15; Tr. Agen., 12. I. 1906., D. P. 1906. II. 100. Dijon, I, 19. IV. 1929. Rec. Dijon, 1929 n. 83, cpr. Rec. Sommaires 1929 n. 3121; Warnnayer, Commentar zum B. G. B. fuer das Deutsche Reich, Ed. 1923 n. 1103).

Ușurința, imprudența sau neglijența atrag după ele răspunderea de prejudiciile cauzate, mai ales când nu se iau măsuri de verificare și control. (Gardenat et Salmon Ricci: Dela responsabilité civile, Ed. 1927, pag. 17 n. 41; pag. 18, n. 45 cpr.: Lyon, 16. II. 1904, D. P. 1904. 5. 549; Bessancon, 24. II. 1909, D. P. 1909. 5. 27; Cass. Rec., 27. XI. 1911, D. P. 1913. I. 111; Lyon, 8. V. 1912, D. P.

1914, 5. 23; Civ. Seine, 5. XII. 1917. D. P. 1919. II. 14) și în special când informatorul e lipsit de „la plus vulgaire prudence” (Paris, 12. 5. 1920., D. P. 1921, 2. 39.; Cass. Fr. 27. III. 1905 D. P. 1905. I. 301).

Așa dar răspunde pentru ușurință, când informația dată privește un omonim și nu persoana vizată. (Lyon, 3. XI. 1886., S. 1887. 2. 229; Montpellier, 5. XII. 1892, Dalloz, Rec. Pratique, Responsabilité civile n. 143), afară de cazul când acel care a cerut informația nu a indicat adresa exactă și ar locui pe aceeași stradă un omonim. (Tr. Comm. Seine, 27. II. 1891. D. P. 93. 2. 99). Nu se consideră însă ușurință din partea informatorului, când întrebat asupra proprietății nu vorbește de ipotecă (Tr. Coom. Marseilles, 20 VII. 1903, Rec. Supl. Pand. Fr., Agence, n. 13), dar răspunde când informează greșit asupra situației ipotecare a unui terțiu, chiar dacă statutele agenției de informație, ar interzice asemenea informații. (Paris, 12. V. 1928, Dalloz, 1928. III. 2. 39).

E fără îndoială că, în caz de *culpa lata* răspunderea informatorului e completă. Așa s'a judecat drept neglijență nescuzabilă echivalând cu culpa lata, informația dată că, o persoană e solvabilă, când imediat după aceea a căzut în stare de faliment, înlăturându-se în acest caz chiar și clauza de exonerare. (Dalloz, 1913. I. 111, citat: v. Ap. Buc. Dreptul 1889, cpr. Alexandrescu, V, pag. 412) și aceasta cu atât mai mult, când raporturile dintre informator și acel despre care informează sunt de așa natură că, este exclusă ideea unei necunoașteri exacte a situației și în acest caz, răspunderea există completă, chiar dacă informația e dată gratuit. (Cas. Fr., Ch. des req. 2. XII. 1930, Gazzette des Tribunaux, 1931, I. 56).

În mandatul salariat, informatorul răspunde complet de *rea credință*, *dol*, sau *intenție nocivă*. (Cas. 27. III. 1905., D. 1905. I. 301; Cass. I. VII. 1909., S. și P. 1910. I. 97, cpr. Gardenat pag. 632; Marseilles 6. IV. 1905, P. F. supl. citat n. 6).

Buna credință, care trebuie să corespundă unei convingeri loiale de a fi luat toate măsurile dictate de prudență (François Gorphe: Le principe de la bonne foi. Ed. 1928 pag. 116-118) cum și lipsa de neglijență, excludă răspunderea informatorului. (Trib. Seine 27. XI. 1891 citat; A. Curti, Manuel de droit civil et com. anglais, ed. 1929 pag. 125).

Opinia publică nu este un motiv ca informatorul să fie considerat de bună credință și deci exonerat, când controlul putea să fie ușor de făcut. (Paris, 12 V. 1920, citat).

Când însă informația dată este eronată, dar informatorul e de bună credință, răspunderea de daune nu există, decât dacă s'a cauzat un prejudi-

ciu. (Bedarride, Traité du dol et de la fraude, Nr. 37).

Pentru a exista culpă prin neglijență, trebuie să fie vorba de o daună, cauzată „de absența unei precauțiuni impusă cuiva”, fie prin lege sau reglemente de autoritate, fie de regulile profesiei sau artei sale, fie de acelea de simplă prudență umană, bine înțeles dacă acele persoane sunt ținute să prevină sau să despăgubească dauna. (Surdut, Traité générale de la responsabilité. Ed. 1911 n. 668; Jennks, Digestes de droit civile anglais, ed. 1923, pag. 367).

În materie de răspundere principiu e „*neminem laedere*”. Greșala contra legalității, contra onestității, contra abilității fizice sau profesionale, iată clasificarea dominată de ideea morală că, persoana și bunurile semenilor trebuie să ne fie sfinte. (Ripert, La règle morale dans les obligations civiles, no. 112).

7. *Mandat gratuit*. — Când informația este dată, în mod gratuit, răspunderea trebuie atenuată, așa cum prevede de altfel și art. I. 540 al. II. C. c.

Buna credință este exclusivă de răspundere (Caen, 12. XII. 1910, D. P. 1911. 2. 941; Paris, 28. I. 1867 citat).

Când însă informatorul comite o greșală ne scuzabilă, este ținut răspunzător ca pentru culpa lata. (Paris 28. I. 1867; Rec. I. VII. 1909, D. P. 1909. I. 502; Trib. Seine, 10. III. 1909, D. P. 1909. 5. 75; cpr. Dalloz, Rep. Prat. citat nr. 142).

Se socotește greșală ne scuzabilă „*leggereza e negligenza grave*”. (Cas. Torino, 7. VIII. 1907. Indice Generale del Monitore dei Tribunali, 1926 v. Informazioni commerciali nr. 1).

Când informatorul cunoaște eroarea, de exemplu când un bancher dă informații asupra unui comerciant foarte favorabile, deși în afacerile ce le face cu acesta găsește necesar să ceară garanții și nu indică acest lucru în informație, răspunderea sa este pentru toată dauna cauzată. (Nîmes, 16. 12. 1927; D. H. 1928 nr. 234). În aceeași situație se găsește informatorul în caz de reticență, de *rea credință* sau de *intenție nocivă*, indiferent de faptul că, mandatul e gratuit. (Paris, 26. VII. 1896. Dalloz, Supplément. v. Répertoire. responsabilité nr. 123; Trib. d'Or, 24 I. 1928, Rec. Dijon 1928, nr. 52; cpr. Req. Sommaires, 1928 nr. I. 797). Așa de exemplu comerciantul care informează despre o firmă, trecând asupra unor puncte defavorabile, răspunde de reticența sa. (C. Casale, II, XII. 1907. Loc. Cit. nr. 10).

Faptul însă de a prezenta și recomanda o persoană pur și simplu, fără a lua nici o garanție și fără a afirma nimic înșelător, nu atrage răspunderea, dacă în urmă se constată că, această per-

soană a scontat o cambie falsă. (Aix. 17 XII. 1881, *Dalloz*, Suppl. Rep. Citat nr. 124).

8. *Informațiile prin Jurnale.* — Informațiile publicate de jurnale, pot fi de două categorii: de *reclamă sau de pură informație*. Publicul e obligat a face această distincție elementară, căci greșeala comisă din cauza unei reclame, nu atrage răspunderea jurnalului, când nu s'a pretat la manopere frauduloase.

Când însă jurnalul cuprinde o informație, dată cu acest titlu, răspunderea jurnalului este angajată, când informație e falsă, lipsită de controlul exactității, deși acest control putea fi ușor făcut. (Paris, 24. VI. 1925, *D. H.* 1925, p. 634) și mai ales, când indică drept date verificate și în realitate se constată că, nu sunt exacte. (Tr. Vesoul, 27. III. 1900, cpr. Rev. Tr-lle Droit Civ. 1929, p. 1082 nr. I, citat de *Demogue*). Aceeași răspundere este angajată când relatează fapte mincinoase sau piese alterate. (Paris, 17 XI. 1892, *D. P.* 93. 2. 131).

Nu se poate face răspunzător jurnalul pentru avizele favorabile, inserate în jurnal, privitoare la titlurile de credit, chiar dacă au căzut, când inserția e cu titlu informativ, iar căderea se datorește unor cauze multiple, politice, economice, financiare, etc. De altfel cititorul avea la dispoziție o serie întreagă de alte mijloace de informare, și nu era obligat să primească o simplă sugestie informativă. (Tr. Civ. Seine, 7 VII. 1925, *D. H.* 1925 pag. 525). In acest caz lipsește reaua credință și intenția manifestă de a induce în eroare. (Trib. Com. Seine VI, 26. IV. 1929, *Gazette Trib.* 1929 II, 378).

Alta este însă situația jurnalului când informațiile date devin persistente, capătă un caracter de propagandă fățișă în favoarea unor anumitor valori, și în special atunci când există un interes direct și imediat în ducerea și sprijinirea acestei campanii. (*Besançon*, 13. II. 1901, *Gaz. Pal.* 1901. I. 513).

Pentru ca răspunderea să existe nu este însă suficient să se dovedească aceste informații necontrolate, date cu rea credință, transformate în campanii, etc. ci este necesar ca și determinarea acțiunii cititorului să fie în funcție directă de conduita jurnalului.

Buna credință și prudența înlătură răspunderea jurnalului. Așa Curtea din Paris a îndepărtat răspunderea când, deși emisiunile acțiunilor au fost făcute chiar în biroul jurnalului, însă aceasta nu a uzat nici de inexactități, nici de manopere folosite și chiar dacă s'a făcut ecoul unor fapte inexacte, a arătat precis originea deținerii informațiilor lor. (7. VI. 1872, *D. P.* 77. 5. 388).

In schimb însă va răspunde când informează în mod fraudulos și afirmă o situație care în realitate nu există.

In principiu nu se neagă jurnalistului dreptul de a informa asupra unui comerciant, dacă deține informațiile cu bună credință. (Paris, I. III. 1924, *Gaz. Pal.* 28. III. 1924).

9. *Confidențialitate.* — Am văzut la nr. 2 importanța caracterului de confidențialitate în materie de informație. Lipsită deci de publicitate, informația ori cât de injurioasă ar fi nu poate atrage delictul de defăimare, atunci când ar fi susceptibilă de a atinge onoarea tertului. Alta este însă situația dacă informația s'ar trimite sub forma de circulară abonaților agenției și fără ca să fi fost cerută. (Paris 23. III. 1893, *D. P.* 93. 2. 411; Trib. Cor. Seine XII, 2. II. 1929, *Gaz. Trib.* 1930. II. 15).

10. *Fundamentul juridic al confidențialității.* — Chestiunea fundamentului juridic al confidențialității, în această materie este foarte discutată. *Perraud*, socotește că, evoluția a pornit dela „diversele împrumuturi succesive din legislația bunurilor patrimoniale și a ajuns în sfârșit să fie recunoscută ca un drept propriu depinzând de personalitate”. (*Technique de la Jurisprudence en Droit privé*, pag. 46).

Indicăm diversele soluții date până azi :

a) Rezultă din clauza obligatorie de a nu fi întrebuințată de cât într'un interes strict personal. (*Sirey*, I. 881. I. 451; *Dalloz*, 1879, II. 38; *Le Pottevent*, *Traité de la presse*, I. pag. 535, cpr. *J. Montagnier*, *Lettres Missives en Droit Privé*, 1907, nr. 22 și *Gény*, *Des Droits sur les Lettres Missives*, 1911 nr. 74; *Aubry et Rau*, XII, Par. 760. Ter. pag. 287; *Gaz. Trib.* 1930. II. 15).

b) Respectul confidențialității se bazează pe convenția tacită ce rezultă din primirea și reținerea scrisorii. (*Montagnier*, Loc. Cit.; contra *Josserand*, *Droit Civil Positif Française*, I, nr. 1535, căci ar trebui ca destinatarul să ghicească caracterul conținutului, înainte de deschiderea scrisorii).

c) Informatorul e proprietarul elementelor materiale ale scrisorii confidențiale, dar fără dreptul publicității, nefiind și proprietarul elementelor intelectuale. (*Montagnier*, Op. cit. nr. 71 bis; *Aubry et Rau*, Op. cit. pag. 285; *Perraud*, Op. cit. I, pag. 63).

d) Gândurile secrete și intime trebuie să fie garantate cu pecetea tăcerii, având caracterul unui imperativ de ordine publică. (*Montagnier*, Op. cit. pag. 139).

e) *Geny* combate ideea de convenție prezumată, căci în momentul primirii scrisorii, destinatarul nu'i poate cunoaște conținutul. De aceea trebuie bazată pe ordinea publică, derivând din însăși natura lucrurilor, ce nu permite ca o confidență privată să devie obiectul unei explorări publice. (Vezi pagina 201 nr. I, cpr. *Nancy* 14. V. 1890, *D. P.* 91. 2. 266; *Cass. Req.* 12. V. 1823; *Josserand*, I, 1532. 1533).

Totuși recunoaște că, se poate concepe o confidențialitate convențională, bine înțeles; ce leagă numai părțile. (Pag. 202).

11. *Proba prin scrisori misive.* — Când o scrisoare are caracterul de confidențialitate, cum este în genere în informație, proba cuprinsului ei trebuie privită sub un îndoit punct de vedere: a) când ea e cerută de destinatarul scrisorii și b) când e cerută de un terțiu.

a) Când proba este cerută de destinatar, în dovedirea daunei morale sau materiale, cauzată printr-această scrisoare, ea este admisibilă, căci o întrebuințează în interesul său legitim și fără abuz. (Dalloz, Rep. Prat: Lettres Missives nr. 2, pag. 124; Aubry et Rau, Op. cit. pag. 388) și înseși consecințele ei trebuie privite ca exclusive de confidențialitate.

b) Când proba este cerută de un terțiu, în afară de destinatarul scrisorii, în principiu Tribunalul nu va putea reține în debateri scrisoarea împotriva voinței autorului ei, aceasta cu atât mai mult când terțul deține scrisoarea, cu rea credință sau în mod ilicit. (Seine, 16 I. 1892, citat Caen 12. XII. 1910, D. P. III. 2. 341; Dalloz, Rep. Prat. nr. 153; Trib. Civ. Bordeaux, IV, 31. 12. 1929, Rec. Somm. 1930. nr. 1514; Baudry et Barde IV. 2463; Aubry et Rau, citat pag. 289; v. Planiol et Ripert II. nr. 574, în materie de divorț și Garçonnet, II, nr. 254 pag. 409, ed. III).

S'a decis că, terțul care deține scrisoarea, chiar în afară de manopere frauduloase, ci printr'un simplu efect al întâmplării sau din distracția expeditorului, încă nu poate să fie admis să se servească în Justiție de scrisoare, fără autorizarea autorului. (Nîmes, 12. X. 1928. Annales, 1928. pag. 338. nr. 6348; Trib. Seine, 6. II. 1926, Gaz. Trib. 9 Iunie 1926, Paris 20. IV. 1925, Rec. Gaz. Trib. 1926, II. 248); și aceasta cu atât mai mult, când sunt interese contrarii. (Dalloz, Rep. Prat. Loc. cit. 140; St. Etienne, 15. 6. 1909, Annales 1930, nr. 6543; Rec. 5. II. 1900, S. 1901. I. 17) și în special când deținerea este cu rea credință sau în mod ilicit. (Seine, 16. I. 1892, citat; Caen 12. XII. 1910, D. P. 1901, 2. 341, cpr. Dalloz, Op. cit. nr. 153; Trib. Civ. Bordeaux, IV).

Din principiul de ordine publică al confidențialității, se deduce și respingerea probei cu martori sau prezumțiunilor asupra conținutului scrisorii. (St. Etienne, citat, cpr. Jurisprudence Generale, 1929, nr. 1432).

Totuși s'a decis că, dacă terțul ia cunoștință de informația dăunătoare, poate acționa agenția independent de ideea de confidențialitate. (Paris, 15. V. 1893, D. P. 1894. II. 143; Huc. VIII, nr. 26? bis), admitându-se chiar că, atunci când cuprinsul scrisorii este făcut cu rea credință sau cu o ușurință egală cu inconștiența, caracterul de confiden-

țialitate trebuie să dispară. (Trib. Comm. Lyon, I. III. 1904, cpr. Pand. Fr., Rep. Supl. nr. 22; Tr. Agent, 12. I. 1906, D. P. 1906. 100).

Cum destinatarul e îndrituit a păstra scrisoarea, a o ceda ca autograf, el nu are dreptul de a divulga conținutul, când acesta are caracter de confidențialitate. (Tr. Civ. Seine, 27. XI. 1928, Romain Roland, c. Kra, Annales 1929. pag. 313 și Gaz. Trib. 1929. II. 137, Sem. II; Rossel et Mentha, Droit Fédérale Suisse nr. 1338 bis). În caz când încalcă această obligație el răspunde față de autor. (Paris 21. VIII. 1892, D. P. 93. 2. 101; Tr. Comm. Seine 8. I. 1898) și încălcarea obligației secretului e suficient dovedită prin faptul că, de exemplu terțul e în posesia fișei informative. (Contra: Paris II, 27. VII. 1897, D. P. 1898, II. 238).

12. *Quantumul daunelor.* — Am văzut că, informația greșită, poate atrage în anumite situații răspunderea de despăgubire. Quantumul despăgubirilor va trebui să varieze după gradul de culpabilitate și raporturilor dintre părți.

În contractele de informație, obligația de despăgubire, e în funcție de ceea ce părțile, în luna lor credință, puteau prevedea. (Besançon, 24. II. 1909, D. P. 1909. 5. 27) și același criteriu trebuie să se ia în considerație și în caz de imprudență. (Tr. Seine, 5. XII. 1907, D. P. 1919. 2. 14).

La stabilirea quantumului se va mai avea în vedere și prețul modic al informatorilor, riscurile inerente acestei afaceri, rapiditatea cerută, clauzele de exonerare sau rezervele făcute. (Paris, 14. III. 1901, D. P. 1903. 5. 649, Dalloz, Rep. Prat. Responsabilité nr. 144).

Când însă informatorul e de rea credință, răspunderea trebuie să fie întreagă, acoperind tot prejudiciul cauzat. (Rouen 30. VI. 1851, D. P. 53. 2. 154; Paris 6. VIII. 1889, D. P. 1890. 2. 363; Paris 23 III. 1893, D. P. 1893 II. 411; Rec. 27 III. 1905, D. P. 1905. I. 301; Paris 31. V. 1911, cpr. Dalloz, citat nr. 144).

Aceeași răspundere este atrasă de o informație dată cu culpa lata, dol, falsuri, și chiar atunci când informația e dată cu caracterul unei siguranțe perfecte. (Lyon, 8. V. 1912, D. P. 1914. 5. 23). Așa de exemplu, recomandarea unui funcționar ca fiind cinstit, când avea la activul său o serie de sustrageri. (Paris 26. VII. 1869, D. P. 1870. 2. 150).

De aceeași răspundere este ținut informatorul în cazul unei reticențe posterioare, atunci când, după darea informației află de actele necinstite ale terțului, despre care a dat informații bune și nu revine asupra lor, deși avea obligația morală și de elementară prudență în a reveni. (Bordeaux 19. VII. 1869, D. P. 1870. 2. 150).

Tribunalul Federal Elvețian a hotărât în cazul informațiilor false, o răspundere completă, chiar

dacă este dată în mod gratuit (29 I. 1915. *Monitore dei Tribunali*, citat, nr. 8).

S'a hotărât că administratorul unui hotel, care cu *rea credință*, informează pe un bijutier că, locuiește în hotel un curtier cinstit și negustor vechiu și în urmă acesta dispăre cu bijuteriile încredințate, pe baza acestei informații, trebuie să plătească întreaga valoare a obiectelor, din momentul informației. (Tr. Civ. Seine, III, 31. VII. 1929. Gaz. Trib. 1930. II. 142).

13. *Bancheri*. — S'a hotărât că informațiile a cestora, fiind date în mod gratuit, răspunderea lor nu trebuie să fie de cât pentru *culpa lata* sau *dol*, nu însă și pentru *culpa levis*. (Trib. Seine, 10. III. 1909, *D. P.* 1909, V. 75; *Besançon* 24. II. 1909, *D. P.* 1909 5. 307).

Totuși Tribunalul din Angen (citat) socotește că, bancherul informator nu lucrează gratuit, ci în interesul propriu, spre a-și servi clientela și a o menține, astfel în cât răspunderea lui trebuie socotită ca și a informatorului plătit.

O decizie recentă a Casației Franceze a hotărât, că răspunderea bancherului informator, chiar când face un serviciu gratuit este completă, când acesta dă informații favorabile, dar manifest eronate, cauzând astfel prejudiciu informatului. În speță bancherul deși cunoștea insolvabilitatea terțiului, căci îi protestase trate, pentru neplată, a dat informații favorabile și nu a menționat protestele. (Cas. Rec. 2 Decembrie 1930, Gaz. Trib. 1931. 56).

14. *Clauze de neresponsabilitate*. — Din cauza greutăților tehnice de informare și a urgenței răspunsului, informația poate cuprinde puncte aproximative și câte odată inexactități.

Spre a se pune la adăpostul răspunderii, agențiile înserează totdeauna o clauză de neresponsabilitate, chiar în caz că, informația ar cauza daune. (*Esmein*: Les clauses de non responsabilité, 1926 I; *Capitant*, Droit Civile Aprofondi, Doctorat, II Année 1926-1927 pag. 172 urm.; *Planiol et Ripert*, VI. 560; *Alexandresco*, V, pag. 514-515).

Deoarece o asemenea clauză dacă ar fi totdeauna validă, ar putea sancționa un adevărat drept de a vătăma pe altul, fără răspundere, ceea ce ar fi imoral. (*Ripert*, La règle Morale dans les Obligations Civiles nr. 28; *Capitant* Dr. Cic. Apr. pag. 175) ea trebuie să fie anulată ori de câte ori ar conține:

„L'irresponsabilité même pour le dol, même pour la faute lourde et ici sans aucune distinction entre la responsabilité contractuelle et la delictuelle, parcequ'on ne serait acquiesce à l'avance par aucune sacrifice pecuniaire le droit de mal agire”. (*Ripert*, citat nr. 132; *Monitore, Informazioni* nr. 3).

Deci, în fața culpei grave clauze de exonerare trebuie anulată sau considerată ca nescrisă, ca fiind contrarie ordinei publice. (Tr. Comm. Seine,

14. III. 1884; 3. XI. 1891). Casația Franceză a respins cererea de exonerare, pe baza clauzei de nerăspundere, conținută în Statutele unei Societăți de Informație, pentru cazul de indicații inexacte, pe considerentul că, debitorul nu se poate exonera singur de consecințele greșelilor sale. (*Bonnecasse*, II. Nr. 521. pag. 641, Suppl. *Baudry*).

Așa dar această clauză nu exonerează când informația cuprinde inexactități vădit date contra realității, (Tr. Comm. Seine, II. XII. 1904, Jur. Tr. Comm. 1906. nr. 262; Paris, 22. XII. 1897, *E. P.* 1900. 2. 64, *D.* 1913. I. III; Paris 12 V. 1920, Gaz. Trib. 1920. 2. 246, Rec. 27. XI. 1911, *D. P.* 1913. I. 101), cu atât mai mult când informațiile inexacte puteau ușor fi controlate (Rec. 27. XI. 911, *Gardennat*, Op. cit., Index des Principes, pag. 66-67) și mai ales când e vorba de o greșală intenționată. (*Josserand*, II, nr. 472).

Această clauză însă este validată, când e vorba de o culpă ușoară. (Tr. Comm. Lyon, 28. I. 1926. Gaz. Comm. Lyon, 18. V. 1926, Lyon, 9. V., VI. 1912, Gaz. Trib. 1912, cpr. *Lalou*, Resp. Civ. 1928. nr. 230; *Planiol*, 2 245; *Demogue*, V. 1187 urm. 1193, pag. 463 nr. 3; *Lyon, Caen*, III, nr. 626).

În materie de culpă delictuală sau quasidelictuală, aceste clauze nu trebuiesc validate. (*Lalou*, Op. cit., 162. 203). căci art. 998, 999 C. c. sunt de ordine publică și nu pot fi paralizate prin aceste clauze. *Josserand*, (II. nr. 475 Al. II) combate principiul jurisprudențial arătat mai sus, care cercetează originea creanței, susținând că ceea ce interesează este obiectul și când aceasta vizează patrimoniul, clauza trebuie validată.

S'a validat clauza de exonerare chiar și pentru culpa impiegatilor, (Ap. Milano, 10. XI. 1915; Cass. Torino, I. XII. 1908, cpr. *Monitore* nr. 7-8) însă când această eroare era ușor controlabilă, clauza a fost înlăturată. (Rec. 72. II. 1911 citat).

În dreptul German, clauza de exonerare operează numai dacă este convențională și dacă precedează răspunsul informativ, căci simpla inserare a unei clauze de nerăspundere, odată cu trimiterea informației, nu poate să fie validată. (*Warnayer*, I. 1103-4).

15. *Acțiunea terțului contra informatorului*. — Când terțul, despre care se informează este lezat, el are, în principiu, dreptul la despăgubire.

Pe baza principiilor din art. 998 C. c. s'a admis acțiunea directă împotriva corespondentului informator. (Rouen, I. 13. V. 1924. Gaz. Trib. 16. XI. 1924).

Informatorul rămâne răspunzător față de terț, când lucrează cu *rea credință*, *dol*, *imprudentă*, *neglijență*, când încalcă regulile profesionale, etc.

Se consideră o încălcare a regulilor profesionale în raporturile dintre o agenție de informație și

un terțiu despre care informează când este vorba de :

a) *Imprudență sau ușurință*. (Trib. Agent. 12 I. 1906 *D. P.* 1906. 2. 2. 100; Paris 27. 5. 1909, Rec. Gaz. Pal. 1909. 2. 226; Paris, 16. VII. 1909, *S.* 1909. 2. 240; Nîmes, 22. 6. 1914, *S.* 1915. 2. 67). Această acțiune având de bază culpa delictuală, nu este nevoie a se dovedi *intenția nocivă*. (Tr. Comm. Seine 14. XII. 1892. *D. P.* 93. 2. 97, *Dalloz*, Rep. Prat. 151).

b) *Falsul, dolul* atrag după ele o răspundere totală pentru toate daunele cauzate. (Lyon, 8. V. 1912, *D. P.* 1914. 5. 23). Astfel, dacă o Bancă informează cu rea credință despre o persoană, aceasta are acțiune directă delictuală și independentă de raporturile dintre părți. (Tr. Strasbourg 10 V. 1928. Rev. Trim. 1930. pag. 371. nr. 5). Proba relei credințe se poate face prin ori și ce mijloace și fără a fi nevoie de acte scrise. (*Caen*, 8. VII. 1865; *Dalloz*, Responsabilité nr. 12; Cas. Fr. 5. XII. 1881, *Carpentier*, Responsabilité nr. 333).

c) *Buna credință* exclude răspunderea informatorului. (Rec. I. VII. 1909, *D. P.* 1909. I. 502; Tr. Civ. Seine 16. XII. 1909, *D. P.* 1910. 5. 40; Rec. s. 4. XI. 1910, *D. P.* 1911. I. 64; Tr. Civ. Seine 26 XI. 1919, Gaz. Pal. 1920. I. 193, cpr. Gardenat, Principes nr. 46 p. 19; contra: Paris, 23. X. 1890; 14. XII. 1892, *D. P.* 93. 297).

De aceea când informația e exactă informatorul nu răspunde. (Seine 25. III. 1902, *P.* 1902. 2. 249; Paris 28. I. 915, *D. P.* 1916. II. 174; Tr. Civ. Seine 26. II. 1919, cpr. Gardenat, Loc. cit.), aceasta cu atât mai mult, când informațiile deși defavorabile nu oglindesc decât realitatea. (*Demogue*, III. 227, IV. nr. 649). Astfel nu va răspunde patronul, când informația dată arată cauza reală a licențierii funcționarului. (Cas. Rec. 14. XI. 1910. *S.* 1911. I. 151; Seine 16. XII. 1909, citat, *Demogue*, Loc. cit. nota 4).

16. *Clauzele de exonerare* și mențiunea de confidențialitate într-o informație, trebuie să înlăture în raporturile dintre informator și terțiu, atunci când după principiile generale răspunderea informatorului este angajată și când prin conținutul informației poate să fie atinsă onoarea și avutul terțiului. (Cas. 5. XII. 1881; Paris, 6. V. 1886. *Sirey* 87. 2. 229; Paris, 23. X. 1890; Nîmes 23. VI. 1914, *Monitore* nr. 13).

Când însă informația a fost cerută de către însuși terțiu și numai prin imprudența sa a căpătat publicitate, informatorul nu mai e ținut să răspundă. (Paris, 6. V. 1886, *D. P.* 93. 2. 10).

17. *Agencia de informație* are recurs contra informatului divulgator, căci acesta a călcat regulile și principiile confidențialității. (Paris, 21. VII. 1892, *D. P.* 93. II. 97; Lyon, 6. VIII. 1907,

D. 1908. I. 6). Această acțiune este însă respinsă atunci când informatul a lucrat într'un interes legitim și în limitele naturii conținutului scrisorii. (*Josserand* I, nr. 1533; *Josserand*: De la l'Esprit des Droits et de leur Relativité, 1927, I. nr. 30).

BENEDICT BERNSTEIN

Avocat

A apărut:

TABLA DE MATERII pe 1931, întocmită pe articole de legi și regulamente și pe materii în ordine alfabetică.

Prețul 100 lei, ca și la cele din anii trecuți.

Se servește numai *contra cost* celor ce sunt la curret cu plata abonamentelor.

Costul abonamentului atât la „*Curierul Judiciar*” cât și la „*Iurisprudența Generală*” a fost redus pentru anul 1932: pentru avocați de la 1400 lei la 800 și pentru magistrați de la 800 la 700 lei.

Rugăm stăruitor plata abonamentelor datorate *direct* la „*Curierul Judiciar*”, prin mandat poștal, notând pe cotor, plata abonamentului la....

A apărut: LEGEA AVOCATILOR însoțită de Expunerea de motive, Avizul Consiliului Legislativ și Rapoartele de la Cameră și Senat. De vânzare la *Curierul Judiciar*. Prețul 60 lei.

A apărut : în Editura *Curierului Judiciar* : DREPT COMERCIAL COMPARAT. vol. I, de M. HACMAN, Profesor de Drept comercial la Universitatea din Cernăuți.

Acest volum, format mare, având 840 pagini cuprinde : Partea Generală. — Dreptul comerțantului fizic. — Dreptul obligațiunilor comerciale. Prețul 500 lei

A apărut: DREPT COMERCIAL COMPARAT, vol. II de Prof. M. Hacmann, cuprinzând: *Dreptul Societăților Comerciale. Dreptul Titlurilor de valoare*. Vol. format mare, 886 pagini. Prețul 450 lei.

A apărut:

CONVERSIUNEA ȘI ASANAREA DATORIILOR AGRICOLE — *din punct de vedere juridic, economic și financiar*, — URMATĂ DE UN STUDIU CRITIC ASUPRA PROECTELOR PREZENTATE PARLAMENTULUI de d. CONSTANT GEORGESCU, Profesor de finanțe la FACULTATEA DE DREPT DIN BUCUREȘTI. 1932. Prețul 100 lei.

A apărut:

TECHNICA ȘI GENETICA DREPTULUI CIVIL COMPARAT. Studii de doctrină juridică, de Constant Ionescu, avocat al Statului, Doctor și laureat al Facultății de Drept din Paris.

Volumul format mare, elegant tipărit, cuprinde 310 pagini, Prețul 300 lei, Ediția lux 400 lei.